

**ДИСЦИПЛІНИ ДОКУМЕНТАЛЬНО-КОМУНІКАЦІЙНОГО ЦИКЛУ:
ДЕЯКІ АСПЕКТИ СЕМІОТИЧНОГО ПІДХОДУ**

Л.Г. Тупчієнко-Кадирова

Розглядається бібліографічний підхід до розуміння поняття “текст”. Обґрунтовується необхідність введення в дисципліни документально-комунікаційного циклу більш широкого поняття “текст” та більш конкретних понять “музичний нотний текст”, “музичний звуковий текст”. Розглядаються деякі синтаксичні, семантичні, прагматичні характеристики документів. Тим самим підкреслюється необхідність поширення семіотичного підходу.

Ключові слова: *документознавство, дисципліни документально-комунікаційного циклу, семіотика, семантика, текст, музичний текст.*

**DISCIPLINES OF DOCUMENTARILY-COMMUNICATION CYCLE:
A FEW ASPECTS OF SEMIOTICS APPROACH**

L. Tupchiienko-Kadyrova

There is a bibliographic approach to understanding of concept “text”. There is a necessity of introduction of concepts “musical notes text” “musical voice text” to disciplines of documentarily-communication cycle. Some syntactic, semantic, pragmatic descriptions of documents are examined. The same the necessity of distribution of semiotics approach is underlined.

Keywords: *disciplines of documentarily-communication cycle, semiotics, semantics, text, musical text.*

Документально-комунікаційний цикл, як відомо, включає дисципліни, об'єктом яких є документ. Це спеціальні історичні дисципліни та галузі історичної науки (дипломатика, палеографія, археографія, архівознавство, сфрагістика, історичне джерелознавство тощо), та інші дисципліни (діловодство, бібліографознавство, бібліотекознавство, книгознавство) [1, 21-22, 26, 35]. Документологія чи загальне документознавство, яке також включене в це ко-

ло, звісно, має зв'язки з цими дисциплінами. Спільне між ними проявляється, зокрема, через базові поняття, відмінності – через розмежування понять та специфічний їхній склад. Останнє може допомогти конкретизувати характер і сутність кожної з цих наукових дисциплін [1, 47] і більш чітко окреслити їхні межі.

Одним із таких понять, як загальним для групи дисциплін, так і специфічним для кожної дисципліни, є поняття *текст*. Текст є основним реквізитом офіційних документів, а взагалі – найважливішою документоутворюючою ознакою [2, 327]. Документознавство має такі пріоритетні напрями вивчення змісту документа: “дослідження знакових форм фіксації інформації, способів структурної побудови тексту, внутрішньої форми повідомлення, лексико-семантичних прийомів організації тексту документа [1, 47-48]”. Отже, центральні поняття семіотики – *текст*, *знак*, *семантика* тощо – вже давно вживаються в наукових дисциплінах документально-комунікаційного циклу. Але поруч спостерігається й те, що розуміння та визначення деяких із них уже не відповідають новим явищам. *Метою* та більш детальними *завданнями* даної статті є оглянути аспекти вживання вище означених та деяких інших понять у монографіях, підручниках, навчальних посібниках, статтях із документознавства та відзначити деякі протиріччя, які потребують перегляду та певного визначення деяких напрямків їхнього вирішення, наприклад, у музичному документознавстві.

Основні терміни семіотики та три її рівні (синтактика, семантика, прагматика) коротко розглядаються у підручнику Н. Кушнарєнко “Документоведение” [3, 73-74]. Варіанти розуміння семантики і прагматики як розділів семіотики на етапах породження і сприйняття текстів представлені у роботі В.Г. Овчинникова [4, 30-31]. Класифікації знаків запропонували А.В. Соколов і С.-Г. Кулешов [5, 39; 6, 21-22]. Семіотичні аспекти документування подаються в монографії В. Бездрабко [7, 309]. Семіотичні цілі та вимоги дослідження явищ [8; 9] виокремлені нами як принципи семіотики [10, 311-312]. Деякі конкретні синтаксичні, семантичні та прагматичні відносини представлені також у монографії В. Бездрабко [7, 309], результати структурного аналізу і синтезу, наприклад, у статті Л.Г.Тупчієнко-Кадирової [11]. Поняття тексту розглянуто в навчальному посібнику М.С. Ларькова [2, 227-249, 254-258], зокрема, інтертекстуальність та її прояви, типи міжтекстових зв'язків, ефекти і види уніфікації, типи уніфікованих текстів, редагування текстів, також у посібнику розтлумачено поняття гіпертексту як “особлива форма організації, представлення, освоєння текстового матеріалу”, як “текст з нелінійною структурою” [2, 250-254]. Різні напрямки розвитку гіпертекстових систем та технологій, прояв ідеї гіпертексту в різних галузях проаналізовано та узагальнено нами [10].

Зв'язок бібліографії як окремої сфери діяльності із семіотикою багатоаспектно розглядається у статті І.Г. Моргенштерна [12]. Погляди автора базуються на дослідженнях

Т.А. Бахтуріна, Р.С. Гіляревського, І.А. Савіна, Г.Я. Узилевського, В.А. Фокеева і ін., які розробляють питання теорії та методики підготовки бібліографічної інформації із застосуванням семіотичного підходу, формування і розвитку бібліографічної мови. З робіт цих учених виходить, що “поняття “бібліографічна семіотика” позначає системи знаків і встановлених пробілів (бібліограми), використані для фіксації бібліографічної інформації, і порядок розміщення цих знаків [12, 11]”. Автором з’ясовується семіотичність бібліографічної діяльності, процеси й результати якої зв’язані зі знаковими системами. Поняття *текст* вживається тут у традиційному розумінні як вербальний текст. Але вживається і словосполучення *бібліографічний текст* і як окремий бібліографічний запис, і як сукупність [бібліографічних] записів. Розглянуті семіотичні письмові та усні форми функціонування бібліографічної інформації і можливості семіотичного вдосконалення бібліографічної інформації: “прагнення до точності, що забезпечує її адекватне сприйняття, розробка форм, які сприяють міжмовному і міжнародному обміну даною інформацією, експериментальне і перевірене досвідом удосконалення і збагачення знакових систем [12, 15]”. Значення семіотичного підходу в бібліографії автор бачить в “оптимізації бібліографічної діяльності”, підвищенні “точності і інформативності бібліографічних повідомлень” і у формуванні інформаційної культури користувачів інформації [12, 17-18].

У статті Ю.В. Горайнової (історіографічного змісту) аналізується зародження та розвиток семіотики взагалі та семіотики невербальної комунікації зокрема [13]. Розглядаються підходи: 1) семіотика як наука про знаки і знакові системи; 2) поширення лінгвістичних методів на будь-які інші об’єкти, ніж природні мови [14, 458], засіб розглядання чого завгодно як сконструйованого і функціонуючого подібно до мов; 3) “дослідження семіозиса, тобто проблеми виникнення знакових структур з певної не- або до- знакової реальності [13, 21]”. Автор також обґрунтовує невербальну комунікацію як нелінгвістичну семіотичну систему, як мову тіла.

На наш погляд, існують інші невербальні мови, але які водночас не є й мовами тіла – наприклад, мова музики, мова зображувальна та ін. Тому поділ мов на вербальні і невербальні є дещо спрощеним і вузьким, частина явищ залишається поза межами цього поділу. Тоді більш вдалим і адекватним є термін *мова тіла*, ніж *невербальна мова*. Навіть виникає питання про доцільність поділу мов на вербальні та невербальні, адже їхнє зародження приблизно в одну добу – первісну епоху, співіснування протягом тривалого часу та перспективи подальшого розвитку свідчать про їхню важливість для суспільства. А специфіка кожної говорить про достатню самостійність і відносну самодостатність. Ці питання потребують окремого осмислення й виходять за рамки даної статті, метою якої є простежити існування поняття

текст і можливість прийняття його семіотичного значення в дисциплінах документально-комунікаційного циклу.

У цих дисциплінах поняття *текст* визначається в рамках бібліографічного підходу як “сукупність мовних знаків», але під мовою розуміється лише вербальна.

Це простежується в “Термінологічному словнику з бібліотечної справи та суміжних галузей знання”, де міститься визначення поняття *документ* – це “матеріальний об’єкт із зафіксованою на ньому інформацією у вигляді тексту, звукозапису чи зображення і т.ін. [15, 58]”. Як видно з визначення і з зазначення основних видів інформації, текст – це словесна інформація, поруч з якою є інформація-звукозапис та інформація-зображення. Але звукозапис може містити записи музики, вистави, мовлення тощо. Мати як словесну, так і музичну інформацію.

Так само і в іншому словнику *писемний, текстовий і літературний документ* є ідентичними поняттями, вони перелічуються в одному пункті через кому і визначаються як “документ, в якому інформація передається засобами письма (графічними знаками, що відображають слова) [16, 22]”.

Н.М. Кушнаренко у класифікації документів у фасеті “Вид документа за характером знакових засобів” зазначає *текстовий* документ поруч із іншими: “*іконографічний*”, “*ідеографічний*”, “*звуковий*”, “*матричний*”, “*комплексний*” [3, 98]. Ототожнюються *текстовий документ, писемний* або *літературний документ*, отже інформаційна складова текстового документа – вербальна або словесна інформація [3, 104].

До природної мови, яка базується на першій сигнальній системі, відноситься мова міміки і жестів, на відміну від словесно-звукової (також природної), яка відноситься до другої сигнальної системи і є основним способом кодування інформації [3, 72-73]. Цитата – “в текстовому документі знаком служить алфавіт (букви) природної мови [3, 104]” – свідчить про те, що єдиною природною мовою, яка може бути інформаційною основою документа, вважається лише вербальна. Відповідно і текст – як система знаків – пов’язується лише зі словесною інформацією.

Г. Швецова-Водка також ототожнює *текстові документи, вербально-писемні, літературні* [17, 96]. Відповідно нею визначені види документів за належністю знаків запису до певних знакових систем: *текстовий* або *писемний, або літературний (ієрогліфічний, буквено-звуковий, брайлевський)* та *нетекстовий (нотний; зображувальний: ізографічний, живописний, фотодокумент; картографічний)* поруч із технічно-кодованим і комплексним [17, 148, 152]. Дослідниця зауважує, що текст, крім вище наведеного розуміння, має і більш широке значення: “будь-який матеріальний об’єкт чи явище або їх сукупність, якщо їх розглядати з

позиції семіотики”; але запровадження його порушить існуючу традицію називати текстовими виключно документи зі словесними знаками [17, 66].

Дане розуміння поняття *текст* закріплено в стандарті в переліку загального позначення матеріалу [18, 10]. Визначення цього терміна в стандарті немає, але поруч перелічуються *ізоматеріал, кінофільм, ноти*.

Отже, поняття *текст* у рамках бібліографічного підходу пов'язане з вербальною, словесною мовою, а текстовий документ ототожнюється з писемним та літературним. Але застосування в наукових дослідженнях і відповідних публікаціях інших семіотичних термінів свідчить про багаторічний шлях завоювання семіотикою і цього, документознавчого простору, простору дисциплін документально-комунікаційного циклу. І потребує передусім зняття протиріччя між бібліографічним і семіотичним розумінням поняття *текст*. Ми погоджуємося з думкою М.С. Ларькова, що для документознавства (чи для загального документознавства) слід прийняти таке розуміння тексту, яке би враховувало існування документів з різними знаковими системами. У його посібнику міститься таке визначення поняття у документознавстві: “текст розглядається як зв'язна, послідовно “виткана” сукупність різних знаків (виразних засобів), як мовних, так і немовних, яка має певний смисл [2, 227-228]”.

Щодо традиційності бібліографічного підходу можна зазначити, що інновації постійно змінюють існуючі традиції, особливо в наукових дослідженнях. І в даному випадку слід уточнити не тільки поняття *текст*, але і назви видів відповідних документів (наприклад, текстовий) тощо. Нормативність документів, в яких закріплені ті чи інші визначення термінів, сфера застосування і використання термінів, також не є підставою для обмеження наукових досліджень, для зупинки процесу перегляду терміносистеми і введення нових понять або нових значень уже існуючих термінів.

Зв'язок бібліографії і музики простежується в багатьох напрямках. Зародженням бібліографії вважають, крім інших, і приклади використання в стародавні часи перших слів вербального тексту для позначення ідентифікаційної ознаки (для обліку, позначення змісту, пошуку і т.ін.). У музичній літературі, можливо, за аналогією із вербальною бібліографією, часто сучасні музичні документи мають у змісті початкові такти нотного тексту, а поруч – словесний текст та цифри: назва (Preludio або Fuga) і порядковий номер, кількість голосів (для фуґи), початкова сторінка розміщення у виданні; порядковий номер, номер першого видання, місце та рік створення твору, початкова сторінка розміщення у виданні. Це можна вважати початком одного з видів невербальної бібліографії – нотної. Ми не проводили спеціальні історичні пошуки в цьому напрямку, тому що й питання про перше подібне використання нотного тексту нами ще не ставилося. У майбутньому, можливо, це питання буде вирішено. У даних прикладах поруч із вербальними пошуковими ознаками у змісті представлені 1-6

тактів музичного тексту, отже, ці нотні приклади займають чи не головне місце у структурі пошукових ознак.

Прикладами усної музичної бібліографії можна вважати пошук звукових записів за початками звукових музичних записів творів. Звісно, це здійснюється шляхом прослуховування. Оскільки, музичний слух музикантів швидко вловлює нюанси звучання і розпізнає потрібний твір, – прослуховування всього твору не потрібно.

Поняття *текст* у музиці поширене. Як окремий термін – використовується для позначення вербального тексту, для позначення тексту музичного твору – застосовується словосполучення *музичний текст* у працях відомих музикознавців, у навчальному середовищі. Наприклад, “аналізуючи твори різних жанрів і стилів”, слід виходити в інтерпретації твору “передусім із музичного тексту, а не із дотичних свідочств і фактів (до останніх відносяться не тільки висловлювання композиторів та їх сучасників, але – у відомому смислі – і текст вокальних, сюжет сценічних творів)”; це підтверджують різні музичні інтерпретації “одного й того самого поетичного тексту у творах різних композиторів [19, 106]”. Майже так само і в інших працях під музичним текстом розуміють твір, зафіксований системою нотації [20, 14], і який, наприклад, слід проаналізувати, вивчити або зіграти відповідно до зафіксованих звуковисотних, звукодинамічних, метро-ритмічних та інших співвідношень [21, 11]. Частковим випадком музичного тексту є *нотний текст*, який розуміється як “простір вертикально-горизонтальної єдності і його здійснення в русі часу [22, 113]”. Ноти сприймаються як “моменти в цілісності і частинах” в лінійному й дискретному, у тривалості (з числовим вираженням) та дольності [21, 74-75]. Ці терміни часто вживаються без визначень, як очевидні.

Існує також усвідомлення існування двох форм музики – зафіксованої, записаної (писемній текст або писемна умовно-знакова фіксація в нотному тексті) і не записаної (звуковий текст) [23, 77]. Музикознавець дав таке визначення музичного тексту: *багатостороннє багаторівневе утворення, що об'єднує кілька самостійних окремих структур* як змісту (“ідеальне значення того, що звучить”), так і форми (“те, що звучить, матеріальне вираження змісту”). Крім того, чітко сформулював музичну структуру, структуру музичного тексту, до якого входять: 1) “образна структура змісту”, “її елементи – ті якісно визначені і відносно цілісні емоційні стани, наглядні представлення і поняття, із яких складається зміст, або образно-тематична структура, яка охоплює і його зміст, і форму”; 2) мелодична структура; 3) інтонаційна структура “твору, елементами якої служать інтонації як “значущі одиниці тексту”; 4) ладова; 5) гармонічна (“одна з її сторін – тональна структура (тональний план); 6) фактурна; 7) метрична; 8) ритмічна; 9) динамічна; 10) темпова; 11) темброва (“точніше кажучи, тут об'єднуються чотири структури, оскільки тембр буває чотирьох видів: інструментальний, гармонічний, регістровий і фактурний”); 12) жанрова; 13) синтаксична; 14) композиційна,

яка й “утворює те, що в курсі аналізу музичних творів зазвичай називають формою (чи структурою) твору [23, 219-221]”. Як видно з визначення, музичним текстом вважається не тільки запис у системі нотації, як у [20, 14].

В усіх зазначених вище прикладах термін *музичний текст* пов’язаний із терміном *мислення: професійне мислення* (музиканта) [19, 106-107], *музичне мислення* [21, 11]. Рамки даного дослідження не дозволяють більш глибоко розглянути музичне мислення у співвіднесенні з іншими формами мислення взагалі і зв’язати їх із мовами та відповідними текстами. Залишаємо це на перспективу.

Але чи відповідає поняття *музичний текст*, яке використовується в музикознавчих працях, підручниках, семіотичному поняттю *текст*?

Документ є нерозривною єдністю інформації та матеріального носія. Такою само нерозривною єдністю є зв’язок між текстом документа і його контекстом – культурним середовищем. Під текстом розуміється “система внутрішньотекстових відносин”, під контекстом – “історико-культурна реальність [8, 213]”. Система внутрішньотекстових відносин є багаторівневою складною структурою [18, 243-244]. Так само і А. Сохор визначає музичний текст як “багатостороннє багаторівневе утворення, що об’єднує декілька самостійних окремих структур [23, 77]”. А у контекст включаються “висловлювання композиторів та їх сучасників» стосовно музичних творів, тексти вокальних та сюжети сценічних творів [19, 106] тощо. Хоча контекст чітко не визначено, але його існування та відмінність від музичного тексту – наявні.

Як видно з вищенаведених визначень термінів *музичний текст* і *текст* – між ними немає протиріччя щодо того, що саме позначається. Тобто, в музиці використовується поняття *музичний текст*, близьке за значенням семіотичному для позначення музичного твору як структури із взаємопов’язаними елементами. Але, так само, як у бібліографічному підході, терміном *текст* позначається вербальний.

Отже, в музикознавчих працях термін *семіотика* широко не вживається, і досі точаться дискусії щодо точного формулювання, меж, предмета *семіотики музики* (див., наприклад, посилання у статті [24]). Але її прояви (вживання понять *текст*, *семантика*, *структурний аналіз музичних творів*) вказують на використання її інструментарію. Крім того, паралельно вживаються поняття *текст* (для позначення вербального) та *музичний текст*. Вони є похідними від понять *мислення* та *музичне мислення*, *мова* та *музична мова*. Останні поняття та явища, які вони відображають, також достатньо ґрунтовно досліджені.

Застосування семіотичного підходу є перспективним і за іншими напрямками.

Як відомо, у семіотиці виділяють три розділи: синтактику, семантику і прагматику.

Синтактика визначає взаємозв'язок між текстом і його складовими (компонентами) різних масштабів, з'ясовує внутрішню будову текстів даної мови, виділяючи частини (символи, слова та ін.) і правила (граматичні та ін.), за якими ці частини “збираються в більш великі конструкції (одиниці більшого масштабу) [4, 30]”. На наш погляд, синтактика є розділом семіотики, який менш поширений і/або усвідомлений у дисциплінах документально-комунікаційного циклу, ніж два інших. В першу чергу синтаксичний взаємозв'язок відносини проявляється на рівні документа – у взаєморозташуванні реквізитів управлінських документів (зв'язок знак-реквізит – інший знак-реквізит) та їхньому розташуванні на аркуші (певна частина аркуша (верхня, нижня, центральна, правий верхній кут, лівий верхній кут і т. ін.) – знак-реквізит).

Щодо семантики і прагматики – відомо не менше трьох варіантів їхнього розмежування [4, 30-31]. Перший варіант: семантика визначає взаємозв'язок між текстом і зовнішнім світом (зміст – про що автор має намір повідати своїм адресатам), прагматика – зв'язок між текстом і внутрішнім світом (характеристиками) носія мови, його внутрішнім станом, що, однак, не є усвідомленою метою його висловлення. Другий варіант: розмежування стосується різних етапів процесу комунікації, найважливішими серед яких є породження тексту якимось носієм мови (цими питаннями займається семантика) і його сприйняття іншими носіями (цими питаннями займається прагматика). Третій варіант об'єднує обидва вищевказані фактори – об'єкти, відбиті в тексті, і етапи комунікації. Отже, семантика досліджує відносини між текстом і зовнішнім світом у процесі його породження, а прагматика – те, як розуміється, інтерпретується текст при його сприйнятті одержувачами і які внутрішні реакції він викликає. Це – найбільш розповсюджена точка зору, але логічно неповна.

Отже, на наш погляд, перший варіант – це взаємозв'язок між об'єктами, більш-менш статичними і стабільними. Саме тут проявляється принцип історичності дослідження джерел – зміст документа відповідає певному історичному періоду, його факти не можна оцінювати з позицій сучасних поглядів. (Можна оцінювати із сучасних позицій тільки тоді, коли об'єктом дослідження і є еволюція певних явищ до сьогодення).

Другий варіант – взаємозв'язок між процесами, етапами породження, сприйняття і використання єдиного комунікаційного акту. В документознавстві це – процес створення документів та відповідне їхнє використання. Проблема тут є однозначне сприйняття, тобто вироблення такого набору реквізитів – необхідних і достатніх для однозначного сприйняття документа, дотримання певної стилістики подання інформації, що сприятиме можливості його використання для відповідних потреб (управлінських, наукових тощо).

В архівознавстві та джерелознавстві це проявляється в необхідності застосування принципу об'єктивності, адже на етапі породження документ створює суб'єкт, на етапі

сприйняття – суб'єкт сприймає, тому завдання науковця, враховуючи суб'єктивні особливості автора, абстрагуватися від власних суб'єктивних уявлень, вподобань тощо. В музиці цими процесами є створення музичних творів і їхнє інтерпретація при виконанні або створення та їхнє вивчення у музикознавчому аспекті (у т.ч. у навчальному процесі).

У цілому саме цей варіант семантики найбільш поширений у дисциплінах документно-комунікаційного циклу при визначенні змісту в процесах індексування, анотування, реферування тощо. Прагматичні відносини визначаються меншою мірою: з'ясовуються авторство, мета, привід створення документа тощо.

Третій варіант інтегрує об'єкти і процеси. Можливо, це проявляється у принципі комплексності в архівознавчих та джерелознавчих дослідженнях, у системному підході у будь-якому науковому дослідженні, у простеженні динаміки розвитку системних утворень.

Отже, деякі важливі аспекти семіотики вже увійшли в наукові розвідки та навчальні дисципліни. Цей процес продовжується. На наш погляд, слід переглянути, застосовуючи семіотичний підхід, деякі терміни, класифікацію знаків, обґрунтувати впровадження аналізу структури текстів і позатекстових зв'язків. У першу чергу розширити поняття *текст*, відповідно слід розглянути існування більше однієї природної мови, а для цього, можливо, слід розширити поняття мови (йдеться про природні, не про штучні мови) і розглянути основні характеристики, за якими можна або не можна віднести певні знакові системи до мов.

На наш погляд, доцільно для позначення вербального тексту застосовувати термін *вербальний текст*, а поняття *текст* залишити як родове поняття для різних видів текстів, один з яких – музичний. Як відомо, нотний текст – графічний запис звуків, запис вербального тексту – графічний запис понять. Крім того, усвідомлені та визначені нами поняття музичного документа і музичної інформації потребують подальшого опрацювання, зокрема, деталізації терміна *музичний текст*. Інформаційною складовою музичного документа є музична інформація, яка існує у формі музичних образних смислів, що музичний документ виникає тоді, коли музична інформація записується або звуками, або графічними знаками (нотами, буквами і ін.) [25]. Таким чином, відповідним поняттям і терміном для поняття *музичний документ* – є музичний текст, а для видів музичного документа – відповідні поняття і терміни: *музичний звуковий текст*, *музичний нотний текст* (так як нотами не можна записати ніякий інший текст – у даному випадку слово *музичний* можна опустити). Але нотний запис є різновидом графічного запису музики і найбільш розповсюдженим у новий час. Тому можна уточнити його як *музичний графічний (нотний) текст*, але більш доцільним є залишити для різновидів конкретні назви, наприклад, *нотний текст*. Виділяти окремо електронний нотно-звуковий музичний текст, можливо, й не доцільно, оскільки сам музичний текст (записи або ноти) майже не залежить від електронної форми запису, відмінності від звичайних записів є

у динамічній та тембровій структурах твору. Але це може бути пов'язане лише з недостатньою якістю програмного забезпечення, яке не дозволяє зробити стовідсотково адекватний запис.

У межах музикознавчих творів, навчального середовища визначення поняття *музичний текст* А. Сохором цілком достатньо. Але в середовищі, де поруч можуть існувати й інші види текстів, наприклад, у дисциплінах документально-комунікаційного циклу, на наш погляд, це визначення слід уточнити.

Музичний текст – це багатостороннє багаторівневе утворення, що об'єднує музично-звукові художні образи або музичні образні смисли та їхнє оформлення-утілення в певній системі знаків у вигляді звуків і/або їхніх графічних відповідників. Отже, ми замінили “ідеальну” складову суттю музичної інформації, а матеріальне втілення – знаковою системою.

Отже, семіотика поступово стає звичним явищем у дослідженнях дисциплін документально-комунікаційного циклу.

Семіотичні терміни, які не мають близьких або аналогічних термінів з дещо іншим значенням, застосовуються у прямому значенні, вживаються або широко, без обґрунтувань і пояснень (*семантика, семантичний*), або в окремих публікаціях (*синтактичний, прагматичний*).

Семіотичні терміни, які мають близькі або аналогічні терміни з дещо іншим значенням, застосовуються у прямому значенні, але вступають у протиріччя з існуючими в окремих сферах традиційними значеннями, вживаються в окремих публікаціях, з визначеннями і обґрунтуваннями семіотичного підходу взагалі і доцільністю (текст).

Нове визначення або поширення терміна на нові явища (поняття текст і його поширення на інші види, крім вербальної, інформації, і на відповідні документи) призводить не тільки до його застосування в новому значенні, але й до появи нових похідних термінів (музичний звуковий текст, музичний графічний (нотний) текст тощо).

Бібліографічний підхід до розуміння поняття *текст* не відповідає сучасним реаліям існування інших видів текстів як основи різних видів документів. Застосування семіотичного підходу сприятиме переведенню терміна *текст* на рівень родового поняття для більш конкретних видів текстів, таких як вербальний, музичний нотний, музичний звуковий та ін.

Семіотичне розуміння поняття *текст* та його вживання у дисциплінах документально-комунікаційного циклу потребує подальших більш ґрунтовних досліджень та уточнень у кожній дисципліні цього циклу.

Використана література

1. Кулешов С.Г. Документознавство : історія. Теоретичні основи / С.Г. Кулешов ; УН-ДІАСД, ДАКККіМ. – К., 2000. – 161 с.

2. Ларьков Н.С. Документоведение : учеб. пособие / Н.С. Ларьков. – М. : Восток-Запад, 2006. – 427, [1] с.
3. Кушнарченко Н.Н. Документоведение : учебник / Н.Н. Кушнарченко. – 4-е изд., испр. – К. : О-во “Знання”, КОО, 2003. – 459 с.
4. Овчинников В.Г. Методологическое введение в информатику / В.Г. Овчинников. – М. : Компания Спутник+, 2004. – 216 с.
5. Соколов А.В. Информационный подход к документальной коммуникации : учеб. пособие / А.В. Соколов ; Ленингр. гос. ин-т культуры. – Л., 1988. – 85 с.
6. Кулешов С. Документальні джерела наукової інформації : поняття, типологія, історія типологічної схеми / С. Кулешов. – К. : УкрІНТЕІ, 1995. – 191 с.
7. Бездрабко В. Документознавство в Україні: інституціоналізація та сучасний розвиток : [монографія] / В. Бездрабко. – К. : Четверта хвиля, 2009. – 716 с.
8. Лотман Ю.М. Лекции по структуральной поэтике / Ю.М. Лотман // Ю.М. Лотман и тартусско-москов. семиотич. школа. – М. : Гнозис, 1994. – С. 11-263.
9. Лотман Ю.М. Об искусстве / Ю.М. Лотман. – СПб. : Искусство, 2000. – 704 с.
10. Тупчієнко-Кадирова Л.Г. До питання про історію гіпертекстових систем (на пострадянському просторі) та підходи до систематизації літератури про них / Л. Тупчієнко-Кадирова // Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського. – К., 2003. – Вип. 11. – С. 306-324.
11. Тупчієнко-Кадирова Л.Г. Структурний аналіз інформаційної складової офіційних листів / Л.Г. Тупчієнко-Кадирова // Рукописна та книжкова спадщина України : археогр. дослідження унікальних арх. та бібл. фондів. – К., 2010. – Вип. 14. – С. 358-376.
12. Моргенштерн И.Г. Библиографическая семиотика / И.Г. Моргенштерн // Библиография. – 2006. – № 3. – С. 8-18.
13. Горяйнова Ю.В. Историчні дослідження семиотики в галузі невербального спілкування / Ю.В. Горяйнова // Наука. Релігія. Суспільство. – 2007. – № 2. – С. 19-25.
14. Культура и культурология : словарь / сост. и ред. А.И. Кравченко. – М. : Академический Проект ; Екатеринбург : Деловая книга, 2003. – 928 с.
15. Терминологический словарь по библиотечному делу и смежным отраслям знания. – М., 1995. – С. 58.
16. Короткий термінологічний словник із бібліографознавства та соціальної інформатики / Г.М. Швецова-Водка (керівник), Г.В. Сілкова, Л.О. Черепуха та ін. ; наук. ред. і авт. вступ. ст. Г.М. Швецова-Водка. – К. : Кн. палата України, 1999. – 115 с.
17. Швецова-Водка Г.М. Документознавство : навч. посіб. / Г.М. Швецова-Водка. – К. : Знання, 2007. – 398 с. – (Сер. “Вища освіта ХХІ століття”).

18. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання : ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. – Чинний з 2007-07-01. – К. : Держспоживстандарт України, 2007. – Ш, Ш, 47, [3] с.
19. Теоретические дисциплины в музыкальном училище : сб. статей по методике преподавания. – Л. : Музыка, Ленинград. отд., 1977. – 125, [2] с.
20. Тюлин Ю.Н. Строение музыкальной речи / Ю.Н. Тюлин. – Л. : Музгиз, 1962. – 208 с. – (В помощь педагогу музыканту).
21. Деменко Б.В. Полиритмика / Б.В. Деменко. – К. : Муз. Украина, 1988. – 119 с.
22. Егоров А.А. Диалектическое отношение пространства-времени к материальному движению / А.А. Егоров. – Л., 1976.
23. Сохор А. Социология и музыкальная культура // Вопросы социологии и эстетики. I : сб. статей / А. Сохор ; [сост. Ю. Капустин]. – Л. : Сов. композитор, Ленинград. отд., 1980. – С. 10-136.
24. Денисов А. К проблеме семиотики музыки / А. Денисов // Муз. академія. – 2000. – №1. – С. 211-217.
25. Тупчієнко-Кадирова Л.Г. Співвідношення понять “музична інформація” та “музичний документ” / Л.Г. Тупчієнко-Кадирова // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2004. – № 4. – С. 23-35.